

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol. 13, No. 1, 2018, pp. 285 – 297

OJED

An Online Journal
of Education

<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

การบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุข HAPPY SCHOOL MANAGEMENT FOR PRIVATE KINDERGARTENS

นางสาวกมลพรรณ เอกณรงค์ *

Kamonphun Eknarong

อ.ดร.รัชชวิญญู ภูษาแก้ว **

Rabkwan Poosakaew, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุข ตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ โรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ที่มีจัดการศึกษาในระดับเตรียมอนุบาลถึงระดับอนุบาล ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 107 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

โรงเรียนแห่งความสุข หมายถึง โรงเรียนที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา โดยเคารพในความหลากหลาย การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม โดยมีหลักเกณฑ์ ได้แก่ 1.คน ในด้านมนุษยสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน 2.กระบวนการสอนและการเรียนรู้ ที่มีความสนุกสนานและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่นอกเหนือจากวิชาการ 3.สถานที่ภายในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนแห่งความสุขอยู่ในระดับมีการปฏิบัติมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, $SD = .676$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกระบวนการสอนและการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.53$, $SD = .641$) ด้านที่มีการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ ด้านคน ($\bar{X}=4.52$, $SD = .662$) และในด้านการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสถานที่ ($\bar{X}=4.47$, $SD = .724$)

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: WanEknarong@gmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: kwankaew23@gmail.com

ISSN1905-449

Abstract

The purposes of this study were to study the state of Happy School management for private kindergartens. The sample included 107 private kindergartens in Bangkok. Data was collected via a questionnaire and analyzed using statistical analysis by frequency, percentage, mean and standard deviation.

The term Happy School refers to a school which promotes education by respecting diversity, communication and teamwork using criteria that includes: 1) the field of human relations and interactions between people, 2) the process of teaching and learning that is fun and encourages learners to develop their skills and performance in addition to academic objectives, and 3) a location within the school and the learning of the school. The results showed that the overall high level ($\bar{X}=4.51$, $SD=.676$). Each side found that the highest side was process ($\bar{X}=4.53$, $SD=.641$), the second side was people ($\bar{X}=4.52$, $SD=.662$), and the last side is location ($\bar{X}=4.47$, $SD=.724$).

คำสำคัญ: โรงเรียนแห่งความสุข/ การบริหารโรงเรียนแห่งความสุข

KEYWORD: HAPPY SCHOOL/ HAPPY SCHOOL MANAGEMENT

บทนำ

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ซึ่งเผยแพร่โดย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2556) ได้พระราชทานให้แก่นักวิชาการสุขภาพจิต อาจารย์จากมหาวิทยาลัย และผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันต่าง ๆ ที่ได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ วันอังคารที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2520 ไว้ว่า

“สุขภาพจิตและสุขภาพกายนั้น พูได้ว่าสุขภาพจิตสำคัญกว่าสุขภาพกาย ด้วยซ้ำ เพราะว่าคนไหนที่ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแต่จิตใจฟั่นเฟือนไม่ได้เรื่องนั้น ถ้าทำอะไรก็จะยุ่งกันได้ กายที่แข็งแรงนั้นก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคมอย่างไร ส่วนคนที่สุขภาพกายไม่สู้จะแข็งแรงแต่สุขภาพจิตดี หมายความว่าจิตใจดี รู้จักจิตใจของตัวเอง และรู้จักปฏิบัติให้ถูกต้อง ย่อมเป็นประโยชน์ต่อตัวเองมาก และเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้มาก ในที่สุดสุขภาพจิตที่ดีก็อาจจะพามาซึ่งสุขภาพทางกายได้ หรือถ้าสุขภาพกายไม่ดีนัก ก็ไม่ต้องถือว่าเป็นของสำคัญ”

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับความสุข โดยการกำหนดให้ความสุขเป็นอีกหนึ่งในเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งปรากฏขึ้นครั้งแรกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544) ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้คนไทยในประเทศมีความสุข จนกระทั่งถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) ได้กล่าวไว้ในหลักการสำคัญของแผนฯ ว่า เพื่อให้ทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุข โดยการมุ่งสร้างคุณภาพชีวิต

และสภาวะที่ดีสำหรับคนไทย โดยการยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา

ในระดับนานาชาติก็มีการให้ความสำคัญกับความสุขเช่นเดียวกัน โดยมีการรายงานผลการจัดอันดับความสุขขององค์การสหประชาชาติ (Helliwell, Layard, & Sachs, 2016) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความสุข (Happiness) และ สุขภาวะ (Well-being) จากการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ จิตวิทยา สถิติ สุขภาพ นโยบายสาธารณะ เป็นต้น การศึกษานี้จัดทำขึ้นเนื่องจากความสุขและสุขภาวะเป็นตัวบ่งชี้เบื้องต้นของคุณภาพในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พบว่าประเทศไทยอยู่อันดับที่ 33 จาก 157 ประเทศทั่วโลก นอกจากนี้แล้วรายงานฉบับนี้ยังได้นำเสนอถึงความไม่เท่าเทียมกันในสังคมที่ส่งผลให้สุขภาวะของคนในสังคมนั้นลดลง โดยเปรียบเทียบกับรายงานในฉบับก่อน ซึ่งในปี พ.ศ.2560 องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2017) ได้กำหนดคำขวัญของวันอนามัยโลกที่จะจัดขึ้นในวันที่ 7 เมษายน พ.ศ.2560 ว่า Depression: Let's talk เนื่องจากองค์การอนามัยโลกได้เล็งเห็นถึงภัยคุกคามของโรคซึมเศร้าที่กำลังเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน เช่นเดียวกับในประเทศไทยที่มีอัตราการฆ่าตัวตายอยู่ที่ 1.30 ชั่วโมงต่อ 1 ราย โดยสาเหตุหลักมาจากโรคซึมเศร้า (สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2551) ซึ่งอาการซึมเศร้านั้นจะส่งผลกระทบต่อกระตือรือร้นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และการทำงาน โดยสาเหตุของอาการซึมเศร้านั้นมีหลายปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ พันธุกรรม การเปลี่ยนแปลงของสารเคมีในสมอง การมองโลกในแง่ร้าย โรคทางกาย การเปลี่ยนแปลงระดับฮอร์โมน อาการเจ็บปวด และความเครียด

สำหรับความสุขในด้านการศึกษานั้น ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับสุขภาพจิต โดยเห็นได้จากการกำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาของประเทศไทยจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในหมวดที่ 1 มาตราที่ 6 ที่บอกว่า “การจัดการศึกษานั้นจัดขึ้นเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ซึ่งในทางจิตวิทยาพบว่า โรงเรียนมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาเด็ก จากทฤษฎีระบบชีววิทยาแขนงที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตต่อตัวเองและต่อสิ่งแวดล้อม (Ecological Models of Human Development) ของ Bronfenbrenner (1994) ได้กล่าวถึงรูปแบบปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม โดยในส่วนที่ 2 หรือ Mesosystems คือ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้ของ Bandura ได้กล่าวว่า เด็กสามารถเรียนรู้ได้จากการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูและผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องเป็นต้นแบบที่ดี เพราะในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น ครูเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างการศึกษา และสร้างคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ ครูจึงมีบทบาทในการจัดการศึกษาให้นักเรียนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget (อ้างถึงใน Oswalt, 2010) ที่กล่าวว่า พัฒนาการทางสติปัญญาเป็นผลจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมที่แต่ละคนพยายามปรับตัวให้อยู่ในสภาวะที่สมดุลด้วยกระบวนการดูดซับและปรับกระบวนการให้เหมาะสมกับการเรียนรู้

สำหรับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยมีลักษณะที่พิเศษกว่าการจัดการศึกษาในระดับชั้นอื่น คือ ครูประจำชั้นนั้นจะดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิดอยู่ตลอดเวลาที่ผู้เรียนอยู่ในโรงเรียน ดังนั้นผู้เรียนจึงมีโอกาสดูแลเลียนแบบพฤติกรรมและการแสดงออกของครูประจำชั้นได้ นอกจากนี้แล้วในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่จะต้อง

จัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมนั้น จำเป็นต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ของครูประจำชั้นในการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ และหลากหลายที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้และพัฒนาการตามวัย อย่างไรก็ตามในประเทศไทยผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยมีค่านิยมที่จะส่งบุตรหลานเรียนต่อในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีชื่อเสียง ซึ่งการที่จะเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเหล่านั้นได้จะต้องผ่านการสอบ ข้อสอบของแต่ละโรงเรียนส่วนใหญ่จึงเน้นไปที่ความสามารถในการอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์ และตรรกศาสตร์ของเด็ก ดังนั้นโรงเรียนอนุบาลจึงต้องมีการสอนที่เกินพัฒนาการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ปกครอง และจากการเร่งพัฒนาการนั้นส่งผลให้เด็กอนุบาลนั้นเกิดความเครียดจากการเร่งเรียน ซึ่งความเครียดของเด็กนั้นจะส่งผลกระทบไปสู่พัฒนาการในด้านอื่น ๆ (ภรณ์ คุรุทันะ และคณะ, 2542)

สำหรับการบริหารงานนั้น ในทุกองค์การและในงานทุกประเภทรุ่นนั้นจะต้องมีทรัพยากรพื้นฐานทางการบริหาร 4 ด้าน หรือ 4 M's (จันทราณี สงวนนาม, 2553) ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ โดยองค์การจะต้องมีการวางแผนในการใช้ทรัพยากรทั้ง 4 ด้าน ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อให้้องค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ขององค์การได้ โดยคนนั้นมีความสำคัญต่อทุกองค์การเนื่องจากเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนองค์การให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่องค์การตั้งไว้ได้ การบริหารทรัพยากรมนุษย์นั้นสามารถสรุปเป็นขอบข่ายของงานในองค์การได้ (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2554) ดังนี้ การสรรหาและคัดเลือก การธำรงรักษาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร และการให้บุคลากรพ้นจากงาน ซึ่งศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ (ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และ ชีรธรรม วุฒิวิตรชัยแก้ว, 2559) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเป็นองค์การแห่งความสุขว่า เป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวพนักงานและองค์การ โดยประโยชน์ต่อพนักงาน ได้แก่ พนักงานมีความเครียดลดลง พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงาน พนักงานมีความพึงพอใจต่องานและองค์การ เป็นต้น สำหรับองค์การจะได้ประโยชน์ ได้แก่ สามารถบริหารอัตรากำลังและบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้ง่ายขึ้น ลดอัตราการขาดงาน ลดอัตราการลาออก องค์การมีผลการดำเนินงานที่ดี เป็นต้น

ในกรุงเทพมหานครที่เป็นเมืองหลวงและเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา เทคโนโลยี การคมนาคม เศรษฐกิจ และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของประเทศ นั้นมีสถานศึกษาที่เปิดการสอนเฉพาะในระดับอนุบาลนั้นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นโรงเรียนที่สังกัดในสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ที่จะต้องบริหารจัดการงบประมาณของตนเอง ซึ่งการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขนั้นจะช่วยให้โรงเรียนสามารถลดงบประมาณในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรลงได้ ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานครให้เป็นเป็นโรงเรียนแห่งความสุข

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุข

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุข ซึ่งมีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ที่มีการจัดการศึกษาในระดับเตรียมอนุบาล - อนุบาล 3 และ ในระดับอนุบาล 1 - 3 ในกรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูประจำชั้นในระดับอนุบาลจำนวน 2 คน และบุคลากรทางการศึกษา 1 คนรวมทั้งหมด 4 คนต่อโรงเรียน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนแห่งความสุข โดยใช้กรอบแนวคิดการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของ UNESCO Bangkok (2016) ที่มี 3 หลักเกณฑ์ ได้แก่ คน กระบวนการสอนและการเรียนรู้ และสถานที่
 - 2.1. คน (people) หมายถึง การสร้างมนุษยสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างโรงเรียนแห่งความสุข โดยการสร้างมิตรภาพและความสัมพันธ์ สร้างทัศนคติและคุณลักษณะทางบวกของครู สร้างความเคารพในความแตกต่างและความหลากหลาย สร้างคุณค่าและการทำงานร่วมกันเชิงบวก สร้างเงื่อนไขในการทำงานและสุขภาวะของครู สร้างทักษะและสมรรถนะของครู
 - 2.2. กระบวนการสอนและการเรียนรู้ (process) หมายถึง การจัดกระบวนการสอนและการเรียนรู้ที่สนุกและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและสมรรถนะผ่านการประเมินตามสภาพจริงและรอบด้าน ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ผ่านการจัดการเรียนการสอนที่ครูและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ทำงานร่วมกันอย่างสนุกสนาน โดยเป็นกิจกรรมที่มีเนื้อหาการเรียนรู้มีเหมาะสมและมีคุณค่า รวมถึงมีภาระงานที่เหมาะสม และมีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้มีสุขภาพจิตที่ดี
 - 2.3. สถานที่ (place) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ปราศจากการถูกกลั่นแกล้ง มีความอบอุ่นและเป็นมิตร จัดพื้นที่และเวลาให้ผู้เรียนได้เล่นและเรียนรู้ตามพัฒนาการในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ การมีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำของโรงเรียน การมีวินัยเชิงบวก สุขภาพ สุขอนามัย และโภชนาการที่ดี การจัดสถานที่ภายในสำหรับการทำกิจกรรมร่วมกัน และการกิจกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นประชาธิปไตย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่จะศึกษา ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลที่เปิดการจัดการเรียนสอนเฉพาะ ในระดับเตรียมอนุบาลถึงอนุบาล 3 จำนวน 96 โรงเรียน และระดับอนุบาล 1 ถึงอนุบาล 3 จำนวน 247 โรงเรียน รวมทั้งหมด 343 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูประจำชั้นในระดับอนุบาล และบุคลากรทางการศึกษา โดยการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งใช้วิธีการของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ 5% จะได้ตัวอย่างที่จะเก็บอย่างน้อย 185 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามการบริหารโรงเรียนแห่งความสุข ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง สถานภาพ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยมีลักษณะให้เลือกตอบ (Check List) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 การบริหารโรงเรียนแห่งความสุขในโรงเรียนอนุบาลเอกชน โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) ทั้งหมด 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยใช้เกณฑ์พิจารณาในแต่ละข้อ ดังนี้

- 5 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

วิธีการสร้างเครื่องมือ

1. การศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลจากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของโรงเรียนแห่งความสุข ปัจจัยของการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข หลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำมารวบรวมและจัดทำเป็นข้อคำถาม
2. การสร้างแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของ UNESCO Bangkok (2016) มากำหนดนิยามของตัวแปร และออกแบบข้อคำถามทั้ง 2 ตอน
3. การตรวจสอบเครื่องมือ ด้วยวิธีการตรวจสอบความครอบคลุมของโครงสร้างเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (Item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าความสอดคล้องทั้งหมดเท่ากับ 0.67
4. การปรับปรุงเครื่องมือ ด้วยการพิจารณาค่า IOC ที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยพิจารณาใช้ข้อที่มีค่า IOC > 0.50 และในส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ≤ 0.50 ผู้วิจัยนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
5. การนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .934
6. การนำแบบสอบถามไปจัดพิมพ์โดยผ่านการนำเสนอแก่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และทำหนังสือเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และรับคืนทางไปรษณีย์และออนไลน์ โดยแต่ละโรงเรียนจะส่งแบบสอบถามทั้งหมด 4 ชุด โดยมีผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูประจำชั้นในระดับอนุบาลจำนวน 2 คน และบุคลากรทางการศึกษา 1 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามการบริหารโรงเรียนแห่งความสุขในโรงเรียนอนุบาลเอกชนใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Statistics 22 ในการวิเคราะห์ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง สถานภาพ และประสบการณ์ในการทำงาน ใช้การวิเคราะห์ความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 คุณภาพชีวิตและความสุขในการทำงาน ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีทั้งหมด 245 คน จาก 107 โรงเรียน จากที่ส่งไปจำนวน 185 โรงเรียน โดยมีอัตราการตอบกลับอยู่ที่ร้อยละ 57.83 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 93.9 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 31 จบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 69.8 มีตำแหน่งในโรงเรียนเป็นครู คิดเป็นร้อยละ 56.3 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 56.7 และมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 16 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.9

ตาราง 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐาน	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครูประจำชั้น		บุคลากรทางการศึกษา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนรวม	50	20.4	138	56.3	57	23.3
1. เพศ						
1.1 ชาย	3	1.2	2	0.8	8	3.3
1.2 หญิง	47	19.2	135	55.1	48	19.6
1.3 ไม่ประสงค์เปิดเผย	0	0	1	0.4	1	0.4
2. อายุ						
2.1 ต่ำกว่า 30 ปี	1	0.4	34	13.9	16	6.5
2.2 31 – 40 ปี	5	2.0	45	18.4	25	10.2
2.3 41 – 50 ปี	4	1.6	31	12.7	8	3.3
2.4 50 ขึ้นไป	40	16.3	28	11.4	8	3.3

ข้อมูลพื้นฐาน	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครูประจำชั้น		บุคลากรทางการศึกษา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนรวม	50	20.4	138	56.3	57	23.3
3. สถานภาพ						
3.1 โสด	14	5.7	63	25.7	22	9.0
3.2 สมรส	34	13.9	71	29.0	31	12.7
3.3 ไม่ประสงค์เปิดเผย	2	0.8	4	1.6	4	1.6
4. ตำแหน่ง						
4.1 ผู้บริหารโรงเรียน	0	0	10	4.1	15	6.1
4.2 ครูประจำชั้น	11	4.5	121	49.4	39	15.9
4.3 บุคลากรทางการศึกษา	39	15.9	7	2.9	3	1.2
5. ระดับการศึกษา						
5.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0	10	4.1	15	6.1
5.2 ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	11	4.5	121	49.4	39	15.9
5.3 ระดับปริญญาโท	38	15.5	7	2.9	2	0.8
5.4 ระดับปริญญาเอก	1	0.4	0	0	1	0.4
6. ประสบการณ์ในการทำงาน						
ในโรงเรียนปัจจุบัน						
6.1 1 – 5 ปี	3	1.2	51	20.8	20	8.2
6.2 6 – 10 ปี	4	1.6	26	10.6	18	7.3
6.3 11 – 15 ปี	3	1.2	24	9.8	8	3.3
6.4 16 ปีขึ้นไป	40	16.3	37	15.1	11	4.5

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารโรงเรียนแห่งความสุข

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพการบริหารโรงเรียนแห่งความสุข พบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนแห่งความสุขอยู่ในระดับมีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.51 (SD = .676) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านคนอยู่ในระดับมีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.52 (SD = .662) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ด้านการเคารพในความแตกต่างและความหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.75 (SD = .472) และต่ำสุดที่ด้านเงื่อนไขในการทำงานและสุขภาวะของครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.09 (SD = 1.022) ด้านกระบวนการสอนและการเรียนรู้อยู่ในระดับมีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.53 (SD = .641) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีจิตวิญญาณในการทำงานร่วมกัน (SD = .591) ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ที่สร้างการมีส่วนร่วมและมีความสุขสนุกสนาน (SD = .591) ด้านการรับรู้ถึงความสำเร็จและความสำเร็จ (SD = .605) และด้านการเรียนรู้การเป็นทีมระหว่างครูและนักเรียน (SD = .591) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.59 และต่ำสุดที่ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ น่าสนใจ และการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.38 (SD = .741) และด้านสถานที่อยู่ในระดับมีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.47 (SD = .724) โดยมีค่าเฉลี่ย

สูงสุดที่ด้านสุขภาพ สุขอนามัย และโภชนาการที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.70 (SD = .540) และต่ำสุดที่ด้านการจัดการโรงเรียนประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.96 (SD = 1.084)

ด้านคน (People) ในภาพรวมอยู่ในระดับมีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.52 (SD = .662) เมื่อพิจารณาพบว่า โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ด้านการเคารพในความแตกต่างและความหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.75 (SD = .472) รองลงมาคือด้านมิตรภาพและความสัมพันธ์ภายในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.68 (SD = .524) และต่ำสุดที่ด้านเงื่อนไขในการทำงานและสุขภาวะของครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.09 (SD = 1.022)

ด้านกระบวนการสอนและการเรียนรู้ (Process) ในภาพรวมอยู่ในระดับมีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.53 (SD = .641) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีจิตวิญญาณในการทำงานร่วมกัน (SD = .591) ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ที่สร้างการมีส่วนร่วมและมีความสุขสนุกสนาน (SD = .591) ด้านการรับรู้ถึงความสำเร็จและความสำเร็จ (SD = .605) และด้านการเรียนรู้การเป็นทีมระหว่างครูและนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.59 (SD = .591) รองลงมามี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านภาระงานที่เหมาะสมและยุติธรรม (SD = .604) และด้านสุขภาพจิตและการจัดการความเครียด มีค่าเฉลี่ย 4.53 (SD = .675) และต่ำสุดที่ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ น่าสนใจ และการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.38 (SD = .741)

ด้านสถานที่ (Place) ในภาพรวมอยู่ในระดับมีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.47 (SD = .724) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ด้านสุขภาพ สุขอนามัย และโภชนาการที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.70 (SD = .540) รองลงมาคือด้านสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นและเป็นมิตร มีค่าเฉลี่ย 4.68 (SD = .549) และน้อยที่สุดคือด้านการจัดการโรงเรียนประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.96 (SD = 1.084)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุขผู้วิจัยขออภิปรายโดยแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านคน

จากผลการวิจัยพบว่า ในการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขด้านคนมีการปฏิบัติมากที่สุด และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในด้านนี้ คือ การเคารพในความแตกต่างและความหลากหลาย ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า คนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ความเป็นอยู่ ลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ ความต้องการในการเรียนรู้ และวัฒนธรรม ซึ่งการเคารพในความแตกต่างและความหลากหลายจะเป็นการสร้างพื้นฐานการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด HOME Model (จุฑามาศ แก้วพิจิตร และคณะ, 2556) ที่การจัดการความสุขผ่านโมเดล เป็น อยู่ คือ ที่เน้นให้บุคคลมีความสุขเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ของการทำงานอย่างมีความสุข โดยการอยู่ด้วยการให้เกียรติให้ความเคารพในการทำงานด้วยกัน และยังสอดคล้องกับบทบาทของครูในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัย ของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2556) ที่ครูจะต้องทำความเข้าใจในความแตกต่างของแต่ละบุคคลของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ, มปป.) ที่รัฐภาคีจะเคารพ และประกันสิทธิตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ และไม่คำนึงถึงความแตกต่างของ เชื้อชาติ เพศ สติวิ ภาษา ศาสนา สังคม และสถานะอื่น ๆ

2. ด้านกระบวนการสอนและการเรียนรู้

จากผลการวิจัยพบว่า ในการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขด้านกระบวนการสอนและการเรียนรู้มีการปฏิบัติมากและที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในทั้ง 3 ด้าน และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมและมีจิตวิญญาณในการทำงาน ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ที่สร้างการมีส่วนร่วมและมีความสนุกสนาน ด้านการรับรู้ถึงความสำเร็จและความสำเร็จ และด้านการเรียนรู้การเป็นทีมระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การทำงานเป็นทีมและมีจิตวิญญาณในการทำงานนั้นจะทำให้ครูสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากครูมีบทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย โดยการจะจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้สำเร็จจะต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมที่让孩子ได้มีส่วนร่วมและสนุกสนานเพราะในวัยนี้ยังเรียนรู้ผ่านการเล่นเป็นสำคัญ และในการทำกิจกรรมนั้นไม่ควรยากหรือง่ายเกินไปเพื่อให้เด็กได้เกิดความท้าทายในการเรียนรู้และมีความภาคภูมิใจในการทำสำเร็จ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาอนุบาลว่า จะต้องพัฒนาเด็กผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงพัฒนาการและความแตกต่างของเด็กแต่ละคน และยังต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาของ นกนเรศ ธรรมบวร (2551) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนจะต้องส่งเสริมให้เด็กได้เป็นผู้ลงมือกระทำในกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยคำนึงถึงพัฒนาการ ความสนใจและประสบการณ์เดิมของเด็ก และเรขา ศรีวิชัย (2556) ที่พบว่าการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิผลนั้นเกิดจากความร่วมมือของสถานศึกษา ชุมชนและเด็ก

3. ด้านสถานที่

จากผลการวิจัยพบว่า ในการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขด้านสถานที่ที่มีการปฏิบัติมากแต่น้อยที่สุดจากทั้ง 3 ด้าน และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในด้านนี้ คือ ด้านสุขภาพ สุขอนามัย และโภชนาการที่ดี ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การที่ด้านนี้มีการปฏิบัติมาก เนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานในด้านสุขภาพที่จะส่งผลให้ร่างกายของเด็กเจริญเติบโตได้ตามวัยและสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายรูปแบบหนึ่ง สอดคล้องกับ นกนเรศ ธรรมบวร (2551) ที่กล่าวถึงมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ต้นจะต้องดูแลในเรื่องของสุขภาพ ความปลอดภัย และโภชนาการตามวัย อีกทั้งเด็กมีภูมิคุ้มกันโรคที่ต่ำกว่าผู้ใหญ่จึงมีโอกาที่จะป่วยและติดต่อกับเด็กคนอื่น และอาจก่อให้เกิดโรคติดต่อในโรงเรียนได้ (สมจิต เกียรติวัฒนเจริญ, มปป.) นอกจากนั้นแล้วในเป้าหมายที่ 3 คุณภาพการศึกษาของ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) คือ การให้เด็กแรกเกิด – 5 ปี มีพัฒนาการที่สมวัย อีกทั้งยังเป็นการที่โรงเรียนได้ส่งเสริมได้สุขภาพ สุขอนามัย และโภชนาการที่ดีนั้นยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 9 (2559) ที่ว่าการส่งเสริมในด้านนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพพื้นฐานของชีวิตและสุขภาพคน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรส่งเสริมการเป็นโรงเรียนประชาธิปไตย ภายใต้ การแสดงความคิดเห็น การยอมรับ และการพัฒนาร่วมกันจากผู้บริหาร ครู บุคลากร เด็ก และผู้ปกครองควรส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนการสอน ในด้านเนื้อหาการเรียนรู้

1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมสุขภาวะของครูให้ดียิ่งขึ้น โดยการลดภาระงานอื่นของครูที่ไม่เกี่ยวข้องให้น้อยลง หรือการเพิ่มครูหรือผู้ดูแลเด็กให้มากขึ้น เพื่อให้ครูมีเวลาเพิ่มมากขึ้นในการเตรียมการจัดกระบวนการเรียนการสอน

1.3 ครูและบุคลากรควรศึกษาหาข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ น่าสนใจ และการมีส่วนร่วม ตามพัฒนาการในช่วงวัยของเด็ก เพื่อให้กิจกรรมนั้นเป็นประสบการณ์ที่สำคัญและมีประโยชน์ต่อตัวเด็ก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การทำวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาการบริหารโรงเรียนแห่งความสุขในโรงเรียนอนุบาลในแต่ละสังกัด เพื่อหาจุดเด่นและนำมารวบรวมและพัฒนาแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลในทุกสังกัดให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุข อีกทั้งยังควรมีการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มจากผู้ที่เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและหาลักษณะเฉพาะของโรงเรียนอนุบาลแห่งความสุขในประเทศไทย

2.2 การทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาระดับความสุขของโรงเรียน เพื่อนำมาพัฒนาความสุขของโรงเรียนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2556). คำพอสอน: พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2520. สืบค้นจาก <https://sts.scholar.nstda.or.th/stks/hmk/royal-guidance/570-446-teaching-hmk-speech-2520-02-15.html> [20 มกราคม 2560].

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จันทรานี สงวนนาม. (2553). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บุคพอยท์.

จุฑามาศ แก้วพิจิตร และคณะ. (2556). 123 สู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: ศูนย์องค์กรสุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และ อธิธรรม วุฒินวัตรชัยแก้ว. (2559). องค์กรแห่งความสุข. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2554). หลักการ และทฤษฎีการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ดิเรกสาร.

- นภเนตร ธรรมบวร. (2551). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศ เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544). (2539, 30 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 113 ตอนที่ 30 ง. หน้า 1-20.
- ประกาศ เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564). (2559, 30 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 113 ตอนที่ 155 ก. หน้า 1-215.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 1-23.
- ภรณ์ คุรุรัตน์ และคณะ. (2542). *กระบวนการทัศน์ใหม่ของการศึกษาปฐมวัย*. สืบค้นจาก <http://admin.e-library.onecapps.org/Book/398.pdf> [15 พฤษภาคม 2560].
- เรขา ศรีวิชัย. (2556). รูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ ในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 3(1), (มกราคม - มิถุนายน) : 187 - 197.
- สมจิต เกียรติวัฒนเจริญ. (มปป.). *คู่มือการตรวจสอบสุขภาพเด็กปฐมวัยก่อนเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก*. สืบค้นจาก http://www3.nurse.cmu.ac.th/childcare2013/?page_id=628 [25 พฤษภาคม 2561].
- สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 9. (2559). *การสร้างเสริมสุขภาพะเด็กปฐมวัยด้วยการบูรณาการอย่างมีส่วนร่วม*. สืบค้นจาก <http://kbphp.nationalhealth.or.th/> [25 พฤษภาคม 2561].
- สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2551). ในปี พ.ศ.2563 โรคซึมเศร้า จะเป็นปัญหาการเจ็บป่วย อันดับ 2 ของประชากรโลก รองจากโรคหลอดเลือดและหัวใจ. สืบค้นจาก http://www.hiso.or.th/hiso/health_event/ghealth_event16.php [20 มกราคม 2560].
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *บทบาทของพ่อแม่ ครูพี่เลี้ยง และผู้ดูแลเด็กในการเลี้ยงดู และพัฒนาเด็กปฐมวัย*. สืบค้นจาก <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1232-file.pdf> [28 มีนาคม 2560].
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579*. สืบค้นจาก <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1232-file.pdf> [28 มีนาคม 2560].
- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. (มปป.). *อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เรื่องการขายเด็ก การค้าประเวณีเด็ก และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก ความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันด้วยอาวุธ กระบวนการติดต่อร้องเรียน*. สืบค้นจาก <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/crc.pdf> [25 พฤษภาคม 2561].

ภาษาอังกฤษ

Bandura, A. *Social Learning Theory*. New York: General Learning Press.

Bronfenbrenner, U. (1994). *Ecological Models of Human Development International Encyclopedia of Education* (Vol. 3). Oxford: Elsevier.

Helliwell, J., Layard, R., & Sachs, J. (2016). *World Happiness Report 2016, Update* (Vol. I). New York: Sustainable Development Solutions Network.

Oswalt, A. (2010). *Moral Development: Piaget's Theory*. Retrieved from <https://www.mentalhelp.net/articles/moral-development-piaget-s-theory> [2017, January 22]

UNESCO Bangkok. (2016). *Happy School! A Framework for Learner Well-being in the Asia-Pacific*. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002441/244140e.pdf> [2017, April 10]

World Health Organization. (2017). *WHO Global Health Day*. Retrieved from <http://www.who.int/campaigns/world-health-day/2017/handouts-depression/en/> [2017, January 25]

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row Publication.